Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: BErgen 4-0807, 4-0237. Телеф. УНС: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 232. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 3-го ВЕРЕСНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 232. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 3, 1952. VOL. LX.

ТРУМАН НАЗИВАЄ СТІВЕНСОНА НАЙКРАЩИМ КАНДИДАТОМ

Милвокі. — През. Труман, приїхавши до цього міста з головною своєю промовою гостро заатакував головний передвиборчий закид республіканців наче б то для зміни в Вашингтоні треба замінити демократичну адміністрацію республіканською, й закликав зібраних на вічу — 11,000 осіб, щоб вони обрали до Конгресу демократичну більшість разом з новим президентом, теперішнім губ. Стівенсоном. Він заявив, що впродовж своєї передвиборчої кампанії буде вияснювати осяги за час своєї адміністбації і твердив, що йому залежить тепер більше на перевиборі демократичної адміністрації ніж в 1948 році. Зупиняючися над кандидатурою Стівенсона, Труман висловився про нього так: „Не вірю, щоб Демократична партія мала колинебудь кращого кандидата на президента Злучених Держав, як має цього року в губернаторі Адлей Стівенсоні з Ілиной."

Про ген. Айзенгавера сказав Труман, що „це самотній, поневолений кандидат Республіканської Партії," яка, як твердив президент, представляє спеціяльні інтереси та хоче „експлуатувати робітництво, фармерів і споживачів". — Віче в Милвокі було скликане Політичною Лігою Праці, складеною з представників Конгресу Індустріяльних Організацій Америки і Американської Федерації Пбаці.

Стівенсон проти балачок про звільнення народів східної Европи

Дітройт. — Демократичний кандидат на президента, губ. Адлей Е. Стівенсон, виголосив з нагоди Дня Праці три кандидатські промови, з яких найдовша була в самому Дітройті, де зібралося коло — 20,000 осіб на Каділак Сквер. Головна тема було його становище до робітничих справ. Стівенсон заявився за скасування повнотою закону Тефта-Гартлі, хоч давніше вимагав тільки деяких змін. Одначе він заперечив, наче б він вважав цей закон за „невільничий закон для робітників". Про своє відношення до робітництва він вжив таких слів: „Ви не є моїми полоненими, ані я вашим. Я хочу ствердити вже тепер ясно, що я маю намір робити те, що вважатиму за справедливе й найкраще для всіх нас: робітників, безнесменів і фармерів... Ви вільні американці, а я теж вільний. Якщо хто з нас думає про полон, то погодімся саме тут тепер про умови взаємного договору визволення."

У промові, виголошеній ввечір у Гамтрамк, на передмістю Дітройту, де живе багато поляків і інших людей — що походять зі Східної Европи, сказав Стівенсон одверто: „Останнього тижня республіканський кандидат на президента виголосив промову на з'їзді Американського Легіону в Ню Йорку. Його промова викликала застанову, як тут так і закордоном, що на випадок його вибору, можуть бути пороблені якісь нерозважні кроки для спроби визволення народів Східної Европи з-під совєтської тиранії... Тому я бажаю зовсім ясно ствердити одну справу. Навіть, якщо б таким способом можна було приєднати собі виборців, я не скажу ні одного необдуманого слова про цю справу під час теперішньої кампанії. Деякі справи бувають цінніші ніж голоси... Жорстока неволя совєтської тиранії, якої зазнають ваші приятелі й своякі, не може бути зменшена свобідною балачкою або пустими погрозами. Тиранія не може бути послаблена розбудженням фальшивих надій, які можуть викликати нерозважну дію, яка в свою чергу може завести наших братів на розстріл катівськими відділами; ми пам'ятаємо занадто добре, як тисячі пішли на смерть у Варшаві щойно кілька років тому... Ми почуваємось до відповідальности за ці терп'ячі народи. Ми мусимо продовжувати наші змагання, щоб поставити поза закон народовбивство. Нам треба змагати до зміни іміграційних законів, щоб дати захист тим, що втікають з-поза Залізної Заслони."

Ґусс Голл мусить відсидіти три роки за втечу

Ню Йорк. — Федеральний Апеляційний Суд підтримав присуд першої інстанції, на підставі якого Ґусс Голл один з 11 провідних комуністів, засуджених на п'ять років тюрми, мав додатково відсидіти три роки за те, що втік був перед відбуттям кари до Мехіка. Там приловили його і на підставі мехіканського закону про недозволених іміґрантів відставили до кордону, де ним заопікувалася влада ЗДА. Після проголошення присуду в 1949 р. Голл залишився на волі за складенням запоруки, що не втече. Коли прийшов час відбувати кару, він не явився. Коли його приловили, окружний федеральний суд засудив його додатково на три роки тюрми за непослух судові явитися до відбуття кари.

ОБИДВА КАНДИДАТИ ПРИГОТОВИЛИ ПРОМОВИ ДО ВОЯКІВ ЗА МОРЕМ

Вашингтон. — На бажання департаменту оборони обидва кондидати на президента ЗДА при найближчих виборах виготовили промови до членів збройних сил, що служать в заморських військових формаціях. Промова демократичного кандидата губ. Стівенсона інтересна тим, що вважає цілорічні переговори в справі перемир'я в Кореї за перемогу над комуністами, що це дало час Об'єднаним Націям приготовити відповідні засоби до стримання дальшої агресії. Крім того Стівенсон попередив вояків, що вибір республіканського кандидата це поворот до „реакції, яка може покінчитись нещастям внутрі країни й закордоном. Республіканський кандидат, ген. Айзенгавер, наговорив свою промову на фонографічні платівки і вона буде передана збройним силам перед виборами. У ній генерал звертається до вояків, щоб вони взяли участь у голосуванні, щоб запевнити країну, що їй ніколи не грозить небезпека знутра у великих розмірах. Він ствердив теж, що країна має дуже великі обов'язки супроти вояків після їх повороту до цивільного життя. При кінці генерал запевнив вояків, що він завжди буде служити справжнім інтересам кожної групи населення на засаді, що це допомагає Америці.

В понеділок ген. Айзенгавер виголосив промову на конвенції листоношів у Ню Йорку, в якій виявив, що демократи застрашують поштових працівників втратою праці, якщо прийде до влади Республіканська партія. Генерал заявив, що на випадок його вибору ніхто не втратить праці.

ЛІҐА ПЕРЕБРАЛА ІНІЦІЯТИВУ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

ІМПОЗАНТНИЙ ЗДВИГ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА XV. КОНВЕНЦІЇ В КЛІВЛЕНДІ

Клівленд, Огайо. — „Об'єднані встоїмось!" — це гасло під яким проходила та яке постановила здійснити 15-та конвенція Ліґи Української Молоді Північної Америки, що відбулася в днях від 29-го серпня до 1-го вересня включно в готелі Картер в Клівленді та була черговим і традиційним вже імпозантним здвигом молодої переважно народженої на цьому континенті української генерації Злучених Держав і Канади. В конвенції, яку підготовив місцевий конвенційний комітет з Михайлом Задерецьким на чолі, взяло участь зареєстрованих коло 500 делеґатів, в тому теж деяка кількість гостей.

Починається конвенція

Вже на деякий час перед відкриттям конвенції, перед готелем Картер зупинялись автомобілі з реєстраційними таблицями з багатьох стейтів Унії та провінцій Канади й гамірливий молодий народ заповнював готель, в якому вітали його члени комітету. Хоча загальною розговірною мовою була мова американська, проте тут і там докидувані українські слова, написи, відгомін українських пісень з поодиноких кімнат свідчив, що ввесь великий готель був під знаком конвенції американсько-української молоді. Незвичайно мило вражала дружня і приязна атмосфера. Тут зустрілись вперше чимало молодих людей з багатьох кінців великої країни й відразу стали друзями, не знаючи навіть своїх імен. „Тудей еверібаді лайкс еверібаді" — цілком слушно ствердив один із спостерігачів, приглядаючись як всі знайомі і незнайомі приязно усміхаються та вітаються. Приязного українського стусана в плечі дістав з цеї нагоди теж неодин із сімців, що в тому самому часі мали теж свою конвенцію в тому самому готелі.

Конвенцію відкрито формально в суботу в полудне відспіванням американського гимну та короткою молитвою. Приявних вітали представники конвенційного комітету та управа Ліґи. Головою конвенції обрано колишнього голову Ліґи Евгена Волошина а секретарями Юстину Федан і Ліліян Періш. Серію звітів започаткував репрезентований голова Ліґи Василь Полевчак, і їх продовжували інші члени управи: Василь Мураль, Анна Сидорак, Василь Зінчишин, Рей Сепель, Юстина Федан, Ірина Тремблі, Ольга Дмитрів і Ялослава Сурмач та голова Контрольної

(Закінчення на стор. 4.)

Інтересна Союзова імпреза на конвенції Ліґи Молоді

Клівленд. — Після закінчення першого дня нарад конвенції Ліґи Молоді в суботу 30-го серпня, відбулася в тому самому готелі Картер, в якому відбувається конвенція ,інтересна імпреза, влаштована УНСоюзом. Імпреза мала характер товариської зустрічі союзових діячів переважно з американсько-української молоді, але при цій нагоді висловлено теж низку думок, як характеризують одну важливу ділянку в організаційному житті УНС. Зустріч відкрила та привітала приявних заступниця голови УНС п-ні Ґеновефа Жеребняк, одна з провідниць та найбільш активних членів Ліґи Молоді, віддаючи слово головному придсідникові УНС, п. Д. Галичинові. Опісля до приявних промовили коротко всі члени Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу. Д. Галичин пригадав слова губернатора Лоші з його промови на конвенції УНСоюзу в 1950 році в цьому самому місті, який власне створенням та розбудовою УНСоюзу доказував незрівняну життєву, творчу силу українського народу. Тоді теж губернатор Лоші запитував народжену тут молодь, чи вона мала б відвагу взятись сьогодні за таке велике діло, яке через УНСоюз довершили її батьки та з чого ця молодь повинна бути горда. Але практика останніх років радше переконує, що ця молодь недоцінює тої великої спадщини від своїх батьків, якою є УНСоюз. — Починаючи від 1950 року кількість народженої тут молоді в рядах членства УНС вже не тільки не збільшується, — але навіть зменшується. Причина цього є в нас самих і ми можемо цей стан направити, якщо молодь віддасть більше уваги цій організації — УНСоюзові, який був початком і став основою українського громадянського життя на цій вільній землі.

Заступник голови УНС Йосиф Лисогір, теж з народженої тут генерації та один з найактивніших передових наших громадян, розвинув дальше думки попереднього промовця та намагався вияснити причини інертности молодої генерації у відношенні до УНСоюзу. Діло в тому, що організацію створили батьки цеї молоді і в ній виробилось переконання, що як довго там є батьки, так довго там все впорядку. Ми до тої міри виросли під доглядом і опікою батьків — продовжував Йосип Лисогір — що ще й тепер залишаємо на їх плечах ввесь тягар громадської роботи. Це наставлення мусить змінитись і низкою переконливих арґументів промовець доказував, чому саме молодь повинна виявити максимальну активність в рямках УНСоюзу, цеї прикладної організації американських українців.

Головний секретар УНС — Григорій Герман, який того самого дня на сесії Ліґи передав їй привіт від УНСоюзу, дав низку практичних порад для направи з'ясованого попередніми промовцями становища молодої генерації в УНСоюзі. В цьому відношенні найбільше можуть виконати і досягнути місцеві відділи УНСоюзу та місцеві провідники молоді. Кожний член і громадянин дивиться на УНСоюз через місцевий відділ і тому головно праця та активність на місцях не тільмолодь, що вже є в ньому, — але й здобуде тих, які є ще поза організаційними рямками УНСоюзу.

Роман Слободян, головний касир УНСоюзу закінчуючи листу промовців пригадав передруковані в одному з американському журналі слова Гетого ,щоб кожний позамітав свою хату й тоді світ буде чистий. Це можна віднести й до американських українців, бо краще нам мати велику свою хату і біля неї працювати, чим витирати чужі кути. Числами й фактами з дотеперішньої праці УНСоюзу п. Слободян доказував, що коли б тільки американські українці без уваги на місце їхнього народження, завдали собі тільки труду і збагнули громадську моральну і матеріяльну велич та значення УНСоюзу, тоді не було б між нами ніодного, хто до тої організації не належав би та хто б своєю приналежністю до неї не гордився.

На закінчення цеї зустрічі Данило Слободян висвітлив низку багатомовних кольорових фотознімків з новонабутої УНСоюзом прекрасної вакаційно-відпочинкової оселі в Керкгонксон — Союзівки.

В цій імпрезі брали участь теж головні радні УНСоюзу п. Д. Шмагала з Клівленду і В. Гузар з Рачестер.

ГУБЕРНАТОР ЛОШІ ЗАПОВІДАЄ ПЕРЕМОГУ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВДИ

Д. ГАЛИЧИН І ПРОФ. ДОБРЯНСЬКИЙ ДАЮТЬ НА ЦЕ ПРАКТИЧНІ ДОКАЗИ

Клівленд, Огайо. — Губернатор стейту Огайо Френк И. Лоші, промовляючи до коло 500 переважно народжених в Америці молодих людей українського роду, зібраних на бенкеті з нагоди конвенції Ліґи Української Молоді, рекомендує їм поширювати між американцями правду про Україну, а між українцями правду про Америку, бо це в сьогоднішних обставинах ще найуспішніше може допомогти українській національно-визвольній справі та оборонним зусиллям Америки. Дмитро Галичин, голова Українського Народного Союзу, та проф. Лев Добрянський, голова Українського Конґресового Комітету, промовляючи на цьому самому бенкеті, доказували правдивість тверджень губернатора прикладами з праці репрезентованих і очолюваних ними інституцій.

„Ви маєте всі причини пишатись своїм українським походженням" — твердив губ. Лоші

Появу губернатора Лоші, вже відомого українцям з його пам'ятного виступу на конвенції Українського Народного Союзу в цьому самому місті в 1950-му році, зібрані на бенкеті привітали вставанням з місць та довгоневмовкаючими оваціями. Його представив публіці п. Іван Білинський, народжений в Пенсилвенії українець і тепер член Міської Ради Клівленду, який теж у великій мірі причинився до того, що міські і стейтові власті йшли якнайдальше в допомозі для успішного влаштування конвенції молоді. П. Білинський, що попереднього дня вітав конвенцію в імені перешкодженого посадника міста, твердив, що губернатор Лоші, сам словацького роду, найкраще розуміє не тільки проблеми національностевих груп, але й змагання народів їх походження!

Губернатор Лоші, попередивши свій виступ кількома актуальними дотепами та висловивши свою радість і вдоволення з нагоди та можливости бути на імпрезі американсько-української молоді, говорив:

„Я хочу коротко сказати Вам про Україну, країну походження Ваших батьків. Я маю дві думки про велику місію, яку ви можете здійснити і дати цим великий вклад у справу визволення України та закріплення безпеки Америки. Перше — ви дайте знати американському народові, поінформуйте його про ту страшну руїну, яку вчинила комуністична диктатура в Україні. Ви скажіть народові цеї країни про всі ті українські жертви ,що були вбиті або запроторені до концентраційних таборів на повільну смерть. Сповістіть про ті страшні терпіння, що їх переживає українська людина, очікуючи кожної хвилини дня і ночі на „чорного ворона" та урядового аґента, що прийшов зруйнувати її життя. Ви розкажіть американському народові про те, яких жорстокостей допускаються комуністичні диктатори над 40-мільйоновим українським народом, щоб його знищити, щоб він не молився Богові, щоб не співав своїх пісень, щоб не плекав своїх традицій.

А з другого боку — Ви передайте вістку українському народові про наставлення і цілі американського народу і уряду. Подайте українцям послання, що Америка не має жадних імперіялістичних цілей і що вона тільки заінтересована в збереженні своєї волі, що не можна досягнути тоді, коли численні інші народи поневолені. Інше діло, що український народ і сам це знає, бо він не впав жертвою самої тільки комуністичної лжепропаґанди, але головно жертвою брутальної сили . . .

„Ваша історія — продовжував губернатор — славна, ваші пісні прекрасні, ваша культура багата. Думаючи про причини тої захланности на Україну чужих імперіялізмів можна легко побачити, що вони лежать теж в багатствах української землі . . .

Сьогодні — твердив губернатор Лоші — було б важко сказати, як довго буде ще панувати большевизм. Але ми можемо бути певні, що й на це лихо в історії людства прийде кінець. Комунізм не може вдержатись, бо він заперечує людську гідність, з якою людина вже приходить на світ та за якою тужить, коли її втратить. Тої туги і того прагнення не можна знищити. Життя і воля становлять нерозривну цілість. На якийсь час можна вбити життя і на якийсь час можна придавити волю, але їх не можна розлучити. Український народ, не зважаючи на всі поповнювані над ним акти народовбивства та на всі гноблення, живе і прагне волі. Про життя українського народу говорять всі різноманітні його прояви, а свідоцтвом його прагнення волі є його герої.

Свій виступ губ. Лоші закінчив безпосереднім зверненням до американсько-української молоді: „Йдіть вперед і виконуйте вашу місію. Ви маєте всі причини пишатись своїм українським походженням. Не вагайтесь говорити по-українськи! Ваша мова прекрасна, ваша історія велична, — будьте горді з неї!" — закінчив свою промову губернатор Лоші, виголошуючи останнє речення словацькою мовою, наче б давав американсько-українській молоді практичний приклад, як вона повинна поступати.

Промову губернатора приявні знову прийняли вставанням з місць та бурхливими оваціями.

Виступ двох українських промовців, голови УНСоюу Д. Галичина та голови УКК проф. Добрянського, був наче потвердженням слів губернатора про те, яких успіхів можна добитись поширюванням та обороною української правди.

Проф. Добрянський про успіхи УКК та обов'язки молоді.

Проф. Добрянський, що й сам належить до тої молодої американсько - української генерації, яку репрезентує Ліґа, передав насамерід привітання для Ліґи від очолюваної ним центральної репрезентації американських укра-

(Закінчення на стор. 4.)

Величавий концерт з нагоди конвенції Ліґи

Клівленд. — З нагоди і в рямках 15-тої конвенції Ліґи Української Молоді Північної Америки тут відбувся в неділю 31-го серпня пополудні в репрезентаційній залі „Мюзік Голл" величавий концерт, в якому взяли участь: Український Національний Мішаний Хор Клівленду під диригентурою проф. Ярослава Барнича, український чоловічий хор міста Шікаґо під проводом п. Самуїла Чуби, Гемилтонські Танцюристи Федерації Української Молоді Канади під проводом Галі Хам, Український Чоловічий Хор Клівленду під проводом проф. Барнича та відомі наші солісти: піяністка Маріянна Махно, тенор Ігор Зайферт, сопран Наталія Носенко і баритон Михайло Мінський. Солістам - співакам акомпаніювала на фортепіяні Ольга Соловій. З окремою точкою та на тлі хору і при акомпаніяменті акордіоніста Томи Щенко виступив 6-літній танцюрист Данило Бобечко. Приявних на концерті коло 2,000 осіб.

ЛІ ЗА „РЕАЛІСТИЧНУ ОЦІНКУ" ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, Триґве Лі, виготовив свій річний звіт про працю цеї міжнародної установи, який буде предложений Генеральній Асамблеї О. Н., що почне радити з днем 14 вересня. Звіт охоплює різні ділянки діяльности, зокрема політичної, соціяльної та економічної. Але є у ньому окремий розділ про характеристику Об'єднаних Націй. Тут Триґве Лі звертає увагу, як на самому початку заіснування О. Н. приписувано цій установі надто велику силу. Це „оптимістичне наставлення", каже Лі, тепер змінилось і до здійснювання завдань Об'єднаних Націй починають всюди в світі підходити більш „реалістично", що й повинно бути. Лі переконаний, що в світі ще далі глядять на О. Н., як на „єдину націю на світове замирення на довшу мету" та як на те єдине місце, де ще можна виговоритись і почути всі можливі погляди на різні міжнародні проблеми. Проте, назагал, таки ще й тепер замало в світі знають про можливости діянь О. Н. Найбільше пошкодили цій установі довгі й невдалі переговори в Кореї в справі перемир'я. З приводу цього публічна опінія в світі стала виявляти у відношенні до О. Н. „нетерплячість, обурення та сумнів". Лі теж переконаний, що світ повитав би „ентузіястично" таке перемир'я в Кореї, яке побудоване на теперішній боєвій лінії. Загальна думка, твердить Лі, є за те, щоб усі країни були заступлені в О. Н. та щоб О. Н. попирали національні аспірації до „більшої свободи і рівности та самоуправи і незалежности".

Захід проти розмови з Совєтами щодо Німеччини

Лондон. — Представники Британії, Франції та ЗДА вирішили відкинути останні совєтські предложення про наради чотирьох великодержав у справі Німеччини. Союзники вирішили триматися свого попереднього домагання про вільні вибори в Німеччині, як про передмову всіх вирішувань німецького питання. Союзні уповноважені ствердили, що совєтська пропозиція не прагне дійсного порозуміння чотирьох великодержав, але прагне роздмухати пропаганду проти затвердження домовлености про включення Західньої Німеччини в західню оборонну спілку. Совєтська нота з 23 серпня відкидала ноту союзників з 10 липня про спільні наради чотирьох великодержав для створення комісії, яка б збадала, які існують обставини для вільних виборів на сході й заході Німеччини. Натомість Совєти запропонували зустрінутися усім цим державам для приготування мирного договору з Німеччиною, створення всенімецького уряду [illegible] ня виборчої комісії.

Заклик до підсовєтських німців

Бонн. — Західно-німецький уряд закликав через радіовисильні німців, що перебувають в східній зоні не втікати з цієї зони, якщо їх особисто до цього не змушує необхідність. Заклик цей надав міністер всенімецьких справ, Якоб Кайзер. Звернення це було викликане гострою недостачею мешкань, їжі та праці для втікачів з-поза залізної заслони. Втечі зі сходу особливо посилились за останній час, коли уряд Східньої Німеччини розпочав посилене озброєння своєї країни. Лише за останні два місяці зо сходу перебігло до Західної Німеччини 56.000 німців, що ними переповнені усі табори для втікачів і що створюють дуже поважні клопоти урядові західної Німеччини.

Виборчі плятформи в Японії

Токіо. — Дня 1 жовтня мають відбутися вибори до нижчої палати парляменту. Прем'єр Шіґеру Йошіда зачав виборчу кампанію своєї Консервативної партії та на вічу виложив плятформу своєї партії. Він стоїть за продовження дотеперішньої політики, це значить за зброєння країни проти комунізму та за союз із ЗДА, Англією, Францією і національним Китаєм. Одночасно Мамору Шіґемітсу зачав виборчу кампанію Проґресивної партії, яка стоїть в опозиції до теперішнього уряду. Шіґемітсу домагається обмеження податків та більшої волі рухів Японії у відношенні до переможних союзників. Шіґемітсу недавно вийшов з тюрми, де сидів за воєнні злочини під час останньої війни. Як видно з політичних плятформ обох партій, то виборча боротьба буде відбуватися на терені закордонної політики, бо Шіґемітсу хотів би, щоб Японія мала тісніші зв'язки з азійським континентом, це значить з червоним Китаєм. Соціялістична і Комуністична партії ще не проголосили своїх плятформ. Здогадуються, що коло 1,300 до 1,400 кандидатів будуть боротися за 466 місць у парляменті. Всіх виборців управнених до голосування має бути коло 45,800,000.

МОССАДЕК ДОМАГАЄТЬСЯ ВИЯСНЕННЯ СТАНОВИЩА АНГЛІЇ І ЗДА

Тегеран, Іран. — В суботу прем'єр Моссадек відкинув пропозиції Англії і ЗДА в справі полагодження нафтового спору. Але з миродантних кіл заявляють, що Іран дуже радо прийме докладніші пояснення, як Англія і ЗДА хотіли б вирішити справу відшкодування Англії за її інвестиції в нафтову промисловість Ірану, бо 10 вересня збирається іранський парлямент, який хотів би мати якісь нові пропозиції, щоб не мусів нараджуватися під примусом неґативного рішення прем'єра Моссадека. Іран боїться „пастки" в нових пропозиціях Англії і ЗДА, головним чином іранський уряд не хоче передавати цієї справи до вирішення Найвищому Міжнародньому Судові в Гаазі, який міг би визначити високе відшкодування Англії, яка має нафтовий договір з Іраном важний аж до 1993 року. Політичні спостерігачі думають, що можливий компроміс між Аанглією та Іраном, бо обидві сторони хотіли б вкінці вийти зі сліпої вулиці, яку використовують комуністи для своїх підривних цілей. Іран протиставить англійським вимогам високий рахунок за мито, яке Англія мусіла б заплатити за роки 1901 до 1951. Іран не хоче допустити розмов про те, що іранська нафта мала б бути під англійським зарядом, бо дотеперішнє становище іранського уряду було таке, що в цій справі Іран не може зробити жадних уступок.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІСЛЯ ВІДПОЧИНКУ— ДО ПРАЦІ!

„Лейбор Дей" — День Праці, що припадає в перший понеділок кожного вересня, вважається теж формальним закінченням вакаційно-відпусткового часу та поворотом до нормальної праці не тільки в особистому, але головно й в громадському засягу. Після літнього „огіркового сезону" та після літніх „пікніків", знову починається нормальний процес праці в наших товариства і організаціях, знову плянуться всілякі імпрези, акції і т. п., використовуючи більший чи менший досвід минулих сезонів.

Перед нашою громадою в цьому новому сезоні направду великі і відповідальні завдання. Першусього, по всіх наших громадах і організаціях ми повинні відповідно скапіталізувати величезний успіх нашого П'ятого Конґресу та перевести в життя на місцях його важливі постанови. При цьому на перше місце вибивається довершена на цьому Конґресі справа нашої повної консолідації. Подібно, як на Конґресі, так тепер і в поодиноких наших громадах, головним моттом нашої праці повинна бути ця взаємна терпимість і компромісовість та єдність у всіх виступах загально-громадського характеру. Нічим не порушуючи великої мозаїки нашого громадського життя, нічим не зменшуючи діяльности поодиноких організацій, вся ця праця повинна проходити під знаком шляхетного і чесного змагання за кращі успіхи, замість колишнього взаємного поборювання.

А змагатись є в чому і за що! Кращі імпрези та вищий їх мистецький і культурний рівень, ініціятива та помисловість, а вже насамперед змагання і перегони в жертвенності на наші народні цілі до Українського Народного Фонду. Крім такої індивідуальної діяльности, в кожній громаді повинно бути кілька солідарних і спільних виступів усіх організацій і всіх людей разом. Листопадове Свято, Свято Незалежности і Соборности, Шевченківські Роковини — все це проголошені УККомітетом загально-національні імпрези, що повинні бути влаштовувані спільними силами всіх місцевих організацій.

Впарі з тим треба продовжувати нашу організаційну консолідацію. Створені вже в більшості наших громад Об'єднані Комітети чи Відділи УКК повинні подбати про максимальне збільшення свого авторитету, що можна досягнути тільки найкращим добором людей та постійною активністю, а не паперовим існуванням.

Перша і найбільш пекуча проблема на початку нашого нового сезону, це справа школи, курсів та взагалі освіти і виховання. В тій ділянці, що вимагає найбільшої дбайливости, фахового знання і великих фондів, солідарна співпраця всіх громадських і парафіяльних організацій, як і всього місцевого загалу є невідкличною передумовою успіху. На прикладах з поодиноких громад бачимо, що ініціятива відповідальних одиниць та солідарна підтримка їх з боку цілої громади може перемогти навіть найбільші труднощі.

Це в загальних справах. Ми переконані, що місцеві відділи Українського Народного Союзу та широкий загал їхнього членства на початку цього сезону, подібно як і завжди в дотеперішній історії нашого американсько-українського розвитку, буде під кожним оглядом прикладом для загалу громадянства. Відділи УНСоюзу та їх члени повинні бути між першими, що сплатили свій Національний Даток на цей рік, вони ,як і завжди, повинні бути перші між тими, що працюють і жертвують.

Але при цій загально-громадській праці вони повинні пам'ятати і про свої організаційні Союзові завдання і обов'язки. З початком липня УНСоюз проголосив спеціяльну організаційну кампанію, з метою доповнити кількість членів УНСоюзу до 70,000 до кінця цього року. Щоб це досягнути, треба не тільки зорганізувати тих коло 3,000 членів, що їх ще до 70,000 бракує, але ще й коло 2,000 на покриття можливих втрат в членстві з причини смерти, суспенд і т. п. Значить, для досягнення мети цеї кампанії потрібно зорганізувати щонайменше 5,000 нових членів. Це можна б легко і без більшого труду виконати, якщо б за працю взялись усі відділи, і не тільки секретарі, але й їхні члени. Збільшення рядів УНСоюзу, це рівночасно і скріплення нашої американсько-української громади та її значення для української визвольної справи. Тому, після відпочинку — всі знову до праці!

НЕСПОКІЙНА АФРИКА

(Допис з Лондону)

I.

„Чорний Континент" — Африка приносить немало турбот для европейських держав, що мають свої колоніяльні володіння в Африці: Франція, Бельгія, Англія, Портуґалія. Тому, що Африка має велику вагу в плянах оборони демократичних великодержав перед атакою совєтського бльоку, африканські проблеми не сходять із сторінок англійської преси. Ці проблеми різні і різноманітні, в залежності від країни і держави, що має свої володіння в Африці. Є в Центральній Африці області, заселені чорною людністю, яка ще не пробудилася до цивілізованого життя. Там живуть племена під проводом своїх родових начальників, як і тисячі літ перед тим. З цими племенами колоніяльні імперії мають найменше турбот.

Але є народи в Африці, що зробили значний поступ під впливом західно-европейської цивілізації, і ці народи вже не хочуть, щоб їх трактували як недозрілих і „нижчих". З такими народами має діло Франція в Північній Африці. Ці провінції — Марокко, Альжир і Туніс. Це народи ісламської релігії довго жили замкнено супроти европейської культури. Але в дотику з цивілізацією Франції в цих країнах розвинулася своя місцева інтеліґенція на европейському рівні, яка домагається для своїх народів повної рівноправности з французами.

Французька колоніяльна політика зберегла досі перестарілі риси ,які британський колоніялізм уже старається ліквідувати і забути. У Франції, як і в Росії, в державному ладі традиційно панує централізм, що був і за королівської влади, а ще більше змінцнився після Французької Революції 1789 року. Тоді було кинуте гасло — „Єдина неподільна республіка".

Цей клич пізніше використала царська Росія. Тим то на пам'ятнику Богдана Хмельницького в Києві, який звелів поставити царський уряд, був напис: „Богдану Хмельницкому единая неделимая Россія".

Народи Північної Африки домагаються для себе автономії. Приклад інших мусулманських країн, що мають незалежність (Єгипет, Сирія, Ливан, Ірак, а недавно — Лібія) — дуже „зарazливий" для цих народів. Раніше французька політика могла спертися в своїх північно-африканських володіннях на місцевих беїв і султанів, які мали від Франції грошові субсидії і могли не вважати на бажання і настрої своїх „підданих". Але часи змінилися: національна хвиля доходить і до мурів розкішних княжих палат і вимагає від князів відповіді.

Приклад Тунісу, західної провінції Франції в Північній Африці, дуже повчальний. Беї цієї країни були довгий час послушним знаряддям французьких намісників. За конституцією, вся влада в цій країні має належати беєві, він, на папері, є „суверенний володар" Тунісу. На цій „букві закону" хочуть оперти свою політику уряди французької републіки. Вони не вважають на волю туніського народу до автономії і заявляють, що тільки бей має право виступати іменем Тунісу в переговорах з Францією. Однак, останніми часами виявилося, що „його величество" бей став на позицію своїх підданих, які вимагають для Тунісу більшої свободи і незалежности. На ці домагання французька адміністрація в Тунісі відповіла репресіями. Опис цих репресій подано в дописі до щоденника „Манчестер Гардіен", з 18 серпня.

„Дике і гнобительське поведення французької армії за недавніх подій викликало по всій країні свого роду франкофобію. Не можна переконати тунісійця, який бачив цю дикість, який чув про погромлене місто Тазерку, якому повішено або убито двоє або троє дітей, який нарешті зрозумів, що французи завсіди уважали його не за людину, а за річ... Туніські провідники ніколи не переставали шукати компромісу, але французька відповідь була — „наведення порядку" з допомогою бувших нацистських леґіонерів".

Події в Північній Африці збудили настрої проти Франції в різних країнах мусулманського світу і були доведені до відома ОН. Франція мусить поспішити і дійти до розумної згоди з африканцями. Інакше можуть настати фатальні наслідки і для Франції і для цілого світу.

П. А.

Станиславівські події

(Г) Совєтський режим перекидає людей з місця на місце, не дає їм закорінитися домашнім життям, міжособові відношення перетворює в справу бюрократичної процедури, а урядовці всяку урядову чинність виконують сухо і без серця. Нещодавно читали ми в одній совєтській газеті жалі молодого подружжя на щойно відбуту „шлюбну" процедуру в харківському „ЗАГС'і". Молоді вийшли звідтіля наче випущені міліцією з арешту „за браком доказів". Ті урядові обставини ще гірші на землях новоокупованих Москвою, куди наїхало багато людей, чи то ласих наживи, чи прости присланих урядовим порядком. Їх зв'язки з місцевою людністю — просто ніякі, вони її не розуміють і людність не розуміє їх. Вони — дрібні коліщата в злочинному комплексі совєтського механізму, де колеса великі примушують рухатися і маленькі.

Справа, яку хочемо коротко описати, торкається не політики, а простої собі ґастрономії, подій, що творяться в тресті їдалень станиславівської (чи, за новим офіційним терміном — „станіславської") области. Порядки в тому тресті описав нещодавно спеціяльний кореспондент московської „Літературної Газети" А. Носенко. Тому, що та газета віддавна стала органом доносчиків, нам годі сказати, за ким правда, але нам цікаві факти, що діються в Станиславові, факти і дії людей, що їх приніс з собою совєтський режим.

Отже, наперед: у тому тресті щось не влад з проводом. За останніх п'ять років змінено в ньому дев'ять раз директорів, а нижчі урядовці змінялися ще частіше. Щоб застановити цю „летючість кадрів", провідники тресту винайшли власний добрий спосіб: вони позаймали різні посади як то кажуть „попарно". Отак жінка останнього з тих дев'яти директорів тресту Івана Василини довгий час була завідувачем буфету, жінка заступника главбуха (головного книговода) тов. Волчок завідує однією з їдалень, а другою їдальнею керує жінка директора ресторану „Київ", Вербицького. Прядільщікова, жінка завідувача їдальні ч. 5 займає таку саму посаду в їдальні ч. 2. Чоловік інспектора відділу кадрів Положай — сам інспектор витворного відділу. І так далі...

Але це ще не все.

У проводі відділами тресту появилися люди, які не знають справи, люди „часові", „прихідні", часто безпринципові, а нерідко просто „нечистоплотні". Отак з кінцем 1950 р. до тресту прийшов Ф. С. Томашенко і став директором відділу кадрів, хоч було відомо, що він скомпромітувався на попередній подібній роботі. На добавок того Томашенко став незабаром ще й секретарем партійної організації тресту, тобто, став важливою з партійного погляду особою. Майже одночасно з ним причалив до їдального порту і юрисконсультант (адвокат) Н. Б. Вишгородскій, де швидко дігнав його судовий лист, з якого стало відомо, що його засуджено за різні махінації на рік примусових робіт. Це, одначе, не перешкодило тому, що, за рекомендацією Василини, Погорєлова і Томашенка, Вишгородского вибрано головою місцевого комітету.

Ця то група чотирьох завзялася на одну з урядничок плянового відділу, Дунчевську, яка була їм невигідна тим, що дописувала до місцевої „Прикарпатської Правди" і критикувала своє начальство за недогляди в... масово-політичній роботі. Згадана група піднайшла в свою чергу закиди проти Дунчевської, різні її недогляди і спізнення до праці і звільнила її з роботи, хоч за нею й обставали співробітники Пуртур, Маслова, Мищуровська і Аксельрод (як видно з прізвищ, самі імпортовані „станиславівщани"). Звільнена Дунчевська побігла до прокурора, але не змогла добитися навіть до його ждальні, а голова обкому профсоюзу робітників торгівлі і громадського харчування тов. Піменов і не схотів розглядати її справи. Завзято мовчали і директори облторгвідділу, а з републіканського Главобщепіта, куди також звернулася п о ш к о д о в а н а, прийшов листок паперу, що київський Главобщепіт цією місцевою справою займатися не може.

Товаришка Дунчевська далі ходить по різних урядах, як досі — безрезультатно. У міжчасі київська „Радянська Україна" надрукувала статтю про юриста Вишгородеко-го і станиславівський горком (міський комітет) партії виключив його з рядів партії і передав його судові. Суд засудив юриста на рік тюрми за фальшування „путьовок" і крадіж, на спілку з жінкою-касієркою, чеків...

Але... цей юрист, двічі засуджений совєтським судом, і донині вільно проходжується по Станиславові. Чверть року минуло від хвилини, як „горком" вирішив викинути його з партії, але „обком" (обласний комітет — вища інстанція) якось не збирається розглядати цю справу. Очевидно, юрист має десь там „плечі". Правда, Томашенко незабаром відійшов на інше місце до Облпромтресту і його заступив новий директор, тов. Барсов, але й цей разом з Погорєловим і новим секретарем парторганізації тов. Гаршковим далі проти Дунчевської. Секретар горкома партії тов. Єремягін знає про її справу, але не робить нічого, щоб їй допомогти.

Новий Гоголь сьогодні якби й появився, йому навіть не дали б скласти про те все комедії.

Юрій Артюшенко

Не викопуйте кісток незгоди

На нашу думку, в нашу добу панування християнської культури, одиниця лиш тоді є повновартною людиною, коли вона керується в своїх думках і вчинках любов'ю до ближнього й прагнення добра суспільству — народові. Ця підставова засада повинна б лягти в основу, хоч і не писаного, кодексу найперше української державно-творчої, а відтак і всієї політичної еміграції. При чім слідуючою підставовою засадою цього кодексу мала б бути засада вірности національно-державній традиції, бо ж тільки ця традиція зістала тривалою — незмінною, бо вона в своїм рості органічно виростала з себе самої — історії, тоді, коли ідеологічно-політичні теорії виявилися несталими — мінливими. Встановленням такого кодексу буде приверщено українській національній моралі властиве їй місце, а українській національній спільноті монолітність. Тільки так ми позбудемося незгоди в українсько-державнім, національно-політичнім і суспільно-громадськім житті, а не відгрібуванням кісток незгоди й то головно з часів, коли в нашім національно-моральнім кодексі не тільки що не було належного місця підставовій засаді щодо вірности національно-державній традиції, але й відповідного місця найбільшій засаді християнської культури — любови до ближнього. Привернім правопорядок ,законність у нашім національнім житті! Та найперше привернім належну вартість для нас, а теж вартість і в очах чужинців, українському законодавству з останнього державницького періоду. Приверненням належних вартостей українському державному законодавстві ми спрямуємо наше життя в напрямку встановлення так необхідного для нас твердого національно-морального кодексу, який забезпечить нас від дальної незгоди. В обличчі грядучих подій ми мусимо мати твердо-означений зобов'язуючий всіх порядок вартостей (законність), щоб ми могли не тільки видержати нову грядучу світову хуртовину, але й вийти з неї переможцями. Мусимо мати свій національно-державний правопорядок якнайшвидше, бо час на нас не жде. Що час не жде, то про це нам говорить хоч би такий приклад: оце радіо нам принесло вістку, що на Сході формується новий уклад сил, і в тім життя підсказує нам забрати слово й видвигнути концепцію розв'язки деяких проблем Сходу з нашого пункту бачення, що, на нашу думку, найкраще можна б було зробити через Українську Далекосхідню Раду, яку вже треба б було покликати до життя. Це ж є можливе тільки по встановленні між всіма нами — через Державний Центр УНР — з одного боку й через Український Конґресовий Комітет — з другого, — не тільки одного духового фронту в змаганнях за спільні ідеали, але й одного українського національно-державного правопорядку, що зобов'язував би всіх українців без різниці віроісповідних і політичних переконань,— незалежно від державної приналежности, — бо тільки тоді його буде респектувати й зовнішній світ. Та не тільки в цій проблемі Сходу необхідна негайна дія, — але й на інших відтинках української, як внутрішньої так і зовнішньої політики є багато невідкладних проблем, що можуть бути полагоджені тільки при національно-державній згоді української політичної еміграції та при загальній єдності всіх українців світу. Тож не викопуймо кісток незгоди, а встановім твердий порядок вартостей і суворий національно-маральний кодекс.

Микола Кокольський

НАПЕРЕДОДНІ ШКІЛЬНОГО РОКУ

Уже вересень. Ще кілька днів і вакації стануть тільки ясним спогадом. Школа відчинить широко свої двері і молодий народ засяде у тверді, шкільні лави до праці.

Коли приходжу попри гамірливі гуртч шкільної дітвори, пригадується мені шкільне життя в колишніх скитальчих таборах Німеччини і Австрії, один із найясніших моментів нашої скитальчої мізерії. Коли по розвалі Німеччини українська діяспора зібралася в таборах, тоді перед українським учителем відразу стало рубом питання організації школи. Адже не можна було лишити на долю судьби ту масу розгуканої дітвори, що розбивалася та дичавіла в таборових стінах. Очевидно, що справа створення школи не належала до легких. Було чимало, здавалося, непоборних труднощів. То ж не було ні приміщення, ні устаткування, ні найпримітивнішого приладдя, від крейди та оліввця почавши. А все таки український учитель, у своїй неуступчивій завзятості і посвяті, зумів побороти всі перешкоди, та зумів у цих обставинах створити школу. Український учитель став на висоті свого завдання. Свідчили про це прегарні шкільні виставки учнівських праць, уладжувані на закінчення шкільного року. І свідчили про це признання австрійської та німецької шкільної влади. Та найвище признання для українського вчителя була свідомість сповнення обов'язку, свідомість, що він не дав змарнуватися молодому поколінню. А відомо, що яка молодь, таке і майбутнє нації.

Сьогодні таборова школа належить уже до історії. Мешканці таборів у своїй масі розїхалися на всі сторони світу, на нове поселення. І знову на новій землі стає рубом питання рідної школи. Місцева школа дає нашій дитині загальне знання, але національне виховання може дати їй тільки рідна школа. І знову завдання для українського вчителя, скомпліковане і важке. Не хочу говорити тут про труднощі цього завдання. Вони і так знані кожному вчителеві. Скажу тільки, що в загальному вони не менші, як колись у таборах.

Найбільша трудність, з якою приходиться сьогодні боротися, це незрозуміле недоцінювання українською спільнотою справи національного виховання молоді. У таборовому житті виховна справа належала до найвищих ділянок праці. На новій землі наша громада поставила на першому пляні різного роду маніфестації українства, від панахид почавши, а на всяких святах кінчаючи. Виглядає воно так, наче б цей маніфестаційний патріотизм, цей хвилевий підйом духа був найважнішою справою нашого національного життя. А рідна школа? А виховання пересмників наших національних ідеалів? Ця нелегка справа вимагає і праці і гроша та й ми не дуже то набиваємо собі нею голови, відкладаючи її до завтра, до „якось то буде". На скільки немає в нашому громадянстві серйозного зацікавлення виховною справою свідчить про це наш цьогорічний Конґрес, його звіт з дотеперішньої праці, та його пляни на майбутнє. Порівняєте дотації УКК на Рідну Школу, що ведеться у формі курсів українознавства, з видатками на інші цілі. Навіть одноразовий виступ одиниці на концертовій естраді цiниться вище, ніж виховна праця десятків учителів. З п'ятьох рефератів, визначених на цьогорічний Конґрес, чотири мають чисто політичну тематику, а п'ятий знову організаційний. А про найважливішу проблему, про школу, про виховання молоді, ні слова. А тимчасом...

Ось недавно я був свідком, як дві дівчинки з нової іміґрації купували в парафіяльній канцелярії в Н. молитовники і конечно домагалися чужомовних. Ось ми свідки поворотного анальфабетизму серед нашої дітвори. Ось ми бачимо цілу масу дітвори, яка зовсім не вчиться рідної мови, та помалу відпадає від

(Закінчення на стор. 3-ій)

Д-р Володимир Ґалан
б. командант 2-ої батерії
10-го гарматнього полку УГА

З ДНІВ СЛАВИ...

(Спомин з боїв в серпні 1919 року в Україні)

(3)

На Калинівку

З Чапельського Майдану батерії Х-го гарматнього полку У.Г.А. рушили в похід на Калинівку 15. серпня 1919 року. Перемаршувавши парадним ходом перед корпусною командою у Вінниці, ми залишили цю прегарну колишню столицю полковника Богуна. Незабаром IX-та і Х-та бриґади пішли тим же шляхом на Калинівку. Дорога вела здовж Буга, через містечко Стрижавку, через Михайлівку, Медведівку і Павлівку. Дорога нудна, бо спокійна, а вояк без бою, як риба без води. Та стежі донесли, що міст на головному шляху зірваний і треба буде зробити обхід. Простежено теж, що Калинівку обсадили большевики, у них свої гармати, ба теж і броневик на вузкогінному залізничому шляху Янева-Сальник.

Дев'ята й Десята бриґади обійшли Калинівку з трьох сторін і ніччю 16. серпня захопили це місто.

За Корделівкою

Ранком 17. серпня бриґади і гармати вирушили в дальший похід при виході на Корделівку, коли раптом від сторони Черепашець під'їхав броневик і почав обстріл наших частин, спричинюючи деякі пошкодження. Наші гармаші не дали „за виграну". Гармати взяли за ціль броневик, який „подався" і пішов у відворот.

Далі спокійно дійшли частини без боїв до Корделівки. Тут місцеве населення передало нам двох большевицьких шпиґунів, які заховались на якомусь піддаші. Від них довідались ми про те, що поза Корделівкою розташовані різні большевицькі загони, зокрема їхня кіннота, що плянують зробити на нас засідку.

Вже ця видача двох полонених запрезентувала населення Корделівки в іншому світлі. Це була перша місцевість, яку ми зустріли, де населення справді жило охотою воювати з ворогами України. Патріотизм корділівчан ми відразу пізнали. Вони гарно ставились до нашого війська і помагали в чому могли, як теж станули активно до боротьби з большевиками.

З Корделівки йшов великий шлях до м. Махнівки, а по обох боках цього шляху були розташовані села. Большевики думали, що наші частини в поспіху використають цей великий тракт і не захочуть перевірювати села. В цей спосіб зможуть вони їх заскочити. Та наші частини вже мали великий бойовий досвід і висилали стежі до кожного села. Кінна сотня під командою поручника Олексевича пішла на зади большевиків і давала відомості про рухи большевицьких банд.

Вже за Корделівкою, по лівій стороні шляху заприміти-ли ми рухи на великому лані пшениці. Наші стежі прослідили терен і незабаром звітували, що у селах Радівка, Нападівка і Мончинці є дві сотні большевицької кінноти і курінь піхоти. Це підтвердило плян большевицької засідки. Теж і на правій стороні шляхо біля села Залиманщина заобсервована рухи кінних стеж, які втікали.

Розіслано стежі: IX бриґада на лівому боці шляху, Х — на правому. На головний шлях висунувся штаб гарматнього полку і невідступний наш адьютант поручник Мартинюк. Для більшої розваги виставлено вперед одну гармату з батерії поручника Белешти (відомого в Х полку „Гаврила"). Наздігнав нас квартирмайстер IX бриґади, який мав приготовити нічліг для бриґади в Мончинцях.

Але ці наші веселі витівки скоро скінчились. Не так воно сталось, як думалось. Большевики не дали себе спровокувати і не вийшли із сіл. Щоб їх викурити звідтам, гармата пор. Белешти відкрила вогонь на Мончинці. Наша кінна розвідка — приблизно 15 людей — створила кінну чету під командою самого отамана Карася і рішила „заатакувати" Мончинці. Мончинці були закриті горбом, до якого розгорнулось широке поле. Ми роз'їхались по цьому полі чвалом в розстрільну і виїхали на горб. Та в цей час привітали нас від сторони села кулі, а большевицька кіннота пустилась атакою.

Ми завернули коні і щосили повернулись до своїх. Здобути нічліг — значить — не було легко. Командант Х бриґади наказав негайно обсаду горбів біля Корделівки. Курінь за куренем розвинулись у лінію. Лише вскочила чета у нашу лінію, як большевицька кіннота почала наступ. Але побачивши розвинену лінію, большевики завернули і втікли. В той же час наші курені пішли в наступ на Радівку і Нападівку. Довгі табори большевицьких відділів почали виходити з тих місцевостей. Там знайшли їх наші гармати і большевики пішли в розтіч і у великій паніці втікли, хто міг, залишаючи всі свої обози.

Коло п'ятої години після полудня наші курені знову вишикувались в похідну колону, але вже змучені до краю. Команда Х бриґади залишилась у Корделівці і треба було для зв'язку з нею посилати зв'язкових, що ще більше виснажувало людей. Тому, порадившись із адьютантом Мартинюком, ми порішили на воєнній нараді зайняти село Тучу і там переночувати.

Здобуття Тучі

Село Туча віддалене від шляху. Наші частини окружили його ніччю і виконали атаку. Всі батерії полку віддали по дві сальви і це мало такий успіх, що большевики не лише втекли із Тучі, але — як ми потім дізнались — втекли із міста Махнівки, а в Козятині почалась загальна паніка і втеча.

На Бердичів

18. серпня наші частини перейшли м. Махнівку і вже наступного дня простували на Бердичів. Наші бриґади просувались у бойовому порядку. Та вже під Бердичевом дізнались ми, що місто вже зайняте Шостою Бриґадою під проводом сотника Головінського.

Бердичів — це справді два міста: підземелля і справжнє місто. Пів години після нашого вступу до міста, воно виглядало, як вимерле, а за другу пів години гуділо людьми, як комашнею. Залишилось у мене в пам'яті з Бердичева дві події, а це: здобуття припасів шкіри на чоботи для гармашів і звільнення в'язнів із Бердичівських в'язниць.

Шоста Бриґада

У Бердичеві ми знову зустрілись із Шостою Бриґадою сотника Головінського. Пригадались нам часи із Чортківського прориву і походу на Золочів і Скваряву. Головінський належав до найкращих боєвих старшин Галицької Армії. Він завжди умів пристосуватись до обставин. Саме був набрав він „підвод" по селах і через Янів найгіршими дорогами підійшов до Бердичева і заскочив большевиків. Його стрільці прийшли свіжі і неперемучені і жваво взялись за адміністрацію міста. Після війни Головінський був красвим командантом Української Військової Організації і на цім пості згинув з рук польських посіпак.

Почавши від Бердичева, частини українського війська переганяли одна одну і своїми одчайдушними наступами ширили паніку між большевиками. Одного разу — влучившись до ворожого телефону — ми почули таку розмову:

„Андрюша — здєсь уже англічане, їх мільони, не встоім, удірай!"

Андрій Кінчак

ПРО ТИХ, ЩО СПІВАЛИ ПРО СІЧ ТА ЧЕРВОНУ КАЛИНУ

В останніх днях серпня та перших днях вересня 1914 р. завивало над підкарпатським містом Стрий марево заняття цього міста царськими військами, що заповідали не лише близькі відгуки гармат, але також розпорошені гуртки та відділи австрійського, в переважно мадярського війська, яке прямувало від фронту на південь. Та здавалось, що настрої ті зовсім не торкалися кількатисячної маси молоді, яка від кількох днів таборовала під голим небом на городі українського, сиротського захисту. Город тягнувся здовж тодішньої Нової вулиці, а фронт його зверений був до Долішних Лапівців. Серед переходових жителів площі царювала мозаїка одягів. Побіч гімназійного мундурка з емблемою „Г" на чорному чаку мінились квітисті, закосичені айстрами гуцульські кресані, а біліли також до осіннього сонця широкі, подільські солом'яні капелюхи. Тут то там вирине бучацька або бережанська вишивка, деінде темнобронзова підкарпатська блюза, а то і міське вбрання. Але не бракувало також мундирів з останнього сокільсько-січового здвигу (29. VI. 1914), а навіть пластових однострійів. Хто ж це ті юнаки, до яких з години на годину прибувають нові відділи з українських пранорами, та які стали предметом заінтересування місцевого населення, яке облягає площу від світанку до пізньої ночі? Це немундировані ще та без зброї, але духом то вже Українські Січові Стрільці. Це ті молоденькі „Лицарі Абсурду", що рішили перші від полтавської трагедії піти проти Москалів „на кривавий тан".

Тай і гуде в цьому саді, як в улику. Новоприбулі знайомляться з тими, які вже перед двома днями прибули тут зі Львова. Одні прийшли зі Золочева зі Сороківським; інші з Бучача з Іваном Балюком, тих привів з Долини меценас Омелян Левицький, а Бориславців інж. Котецький. Чортківську групу привів бородатий Іван Коссак і вони спокійно, як то їх царське перші стежі наступали вже на п'яти. Між Перемишлянами „рей" водять Тонько Артимович та Ромко Лесик, а між Львовянами чуєш назвиська Дашкевич, Чмола, Навроцький, Мольо Голубець, та брати Зелені. Коли Дрогобичан очолюють Стронський, Кайко Никорак, Мінчак та Ясеницький, а Стриян, ніби господарі площі, держаться Гриця Труха, Івана Рогульського та Данка Гарасимова. Автім, чи по стільки літах всіх запам'ятаєш?

Що ж робить та кількатисячна маса юнаків? На загал співають, бо де не повернешся, то всюди хори. Побіч головної кухні громадського комітету більша група, під батутою Довбуша, виводить Валькерії:

„Хто верне додому,
Той з золота п'є...,
А хто у Січі, у Січі помре..."

У відступі якиx п'ятнадцять кроків Михась Девосир тягне зі своїми хлопцями про:

„сухарі з водою,
коби серце лиш з тобою
на Вкраїні далекій..."

Опадалік гурт пластунів, обов'язково при шатрі та ватрі, співає „про Морозенка", а на протилежному кінці площі Рогатинці витягають з запалом: „А ми тую Червону Калину". Багато непричасних при співі спочиває при своїх клунках та думу думає. Оние якийсь самітняк подає матусям дарунок на далеку дорогу. Знать день, два тому опустив рідну стріху і тужить. Видно, що зрозумів слова поета: „що коли отчизна в припадку, покинь отця, покинь матку". Деякі розважаються похідними шахами, а он Сясьо Гузар, Влодко Кипран та Тусько Вовк „молотять преферанса", аж „са курить". Дехто пішов на війну з книжкою і читає. Та кромі загальної кухні, хлопці помонтували групами кухні і сидять при вогні. При одному з вогнищ Харамбура з Яворова оповідає „кавали" з їх гімназії, на що слухачі реагують сальвами гомеричного сміху. Тут знову сидить трійка, мабуть з лісової адміністрації барона Гредля в Демні (коло Сколього), бо у строях лісовиків, з борсучими вітками за стужками капелюхів. Але і кумедно вони сидять. Вибрали в землі яму, оставили в середині острів, який служить за верхню частину стола, а у обкопах їй кругом „стола" ями поспускали ноги і... сидять. Але це мабуть будучі січові підчашії, бо на лопушаному обрусі лежить не тільки чорний разовий бохонець та здорова головка часнику, але також пляшка... гострої лімонади. А тут знову стоїть Тадей Ковалик в уніформі львівського Січовика, з великим червоним пером над широченним капелюхом. На грудьох в нього завішений далековид, в руках студіює мапу. Хлопці „натягають булавного осавула", чи не думає він наступати в сторону Миколаєва над Дністром, звідки погрукують гармати.

Та с і „добровольці" з доброхотною, які помагають Ковалевському Стрияк при кухні та магазині. Ось вам для історії деякі назвиська тих жертвенних одиниць, які вас через кілька днів обслуговували. З пань: Ревакович, Петрушевичева - Бодиар, Бобикевичівна - Селезінкова, Весоловська, Петрушевичева, Устиновичева, Х о л о д н и к, Яцкевич-Шиянова та Мойсакова. З панів: радн. Весоловський, адвокат Шиян, дир. Ярослав Кисілевський, та дир. Шепарович. Кухня та кава були основними харчами Стрілецтва. Австрія, до запризначення нічого не давала. І так як на площі кипіло, так кипіло і в кухні. Одних харчували, другим знову варили, і так була у тому час площа якогось гідного Рєпіна, щоби змалював той табор, тих новітніх Запорожців. Правда весело держалось юнацтво, та невеселі були наші опікуни, стрийське громадянство, яке нас не відступало. Ну, а у наших дівчаток з правдиві сльози у очах.

Всі ми були приготовані на виїзд кожної хвилини, аж ненароком заворушилось щось, на новітній Січі. Похмурнили лиця Михайла Галущинського, Степана Шухевича та і інших з Проводу. По площі розлетілась громом вістка, що Австрія приймає нас тільки дві тисячі, а інші мусять вертати додому, або вступати в ряди австрійської армії. Це був перший удар. Та за ним слідував за годину другий. Ті, що залишаються, будуть ще сьогодні перед виїздом заприсяжені, але на Австрію, бо інакше Легіон розпустять. Значить, хтось не бажав собі Усусусів. Грозила катастрофа. Хлопці погодились, а власть згодилась, що до рот присяги додано клявзулю": „і за Самостійну Україну". Як показалось згодом, то справі поміг маленький, але впливовий в штабі, поручник ген. штабу Кватернік (хорват), якого Тіто стратив як генерала вже у 1946 р. І 3. вересня 1914 о год. 3. поп. запригся У. С. Суссів на площі між парком „Вільшина", а площею вправ 33-го Ляндвер-регіменту. Сталось! Не здавали собі хлопці справи, що добре зробили, коли не відмовились присягати. Не річ в цьому, що згодом творили легенду Бескиду, Маківки, та що то їх сотник Дмитро Вітовський, по здобутті у дні 28 червня 1915 княжого города Галича, забрав, на стільки віках на його ратуші український прапор, а суть в цьому, що Українські Січові Стрільці стали згодом зав'язком Корпусу Січових Стрільців на Великій Україні (Коновальця), а головно зав'язком Української Галицької Армії. І вечором 3. вересня 1914 опорожнилась незабутня серцю Усусусів площа. Затихли співи, замовк гамір, погасли вогні. На площі стало так сумно, як сумно стає на селі, коли на Спаса відлетять бузьки, з по золотистих збіжжах остане лиш стерня. Новітнє стрийське Запоріжжя минулось с т р и й с ь к о м у громадянству так, як гарний сон, і довго вони із жалю оминали ту площу.

Стрілецтво відмашерувало на залізничний двірець. По обидвох боках пішоходів працівали жителі того гостинного міста. А коли вже добре посутеніло, то загудів прощальний свисток парового і довжезна валка вагонів повезла Стрілецтво на коротенький відпочинок на Срібне Закарпаття. Поїхали там, де ще не затерлись сліди коліс від княжих коляс Корнатковичів, що добре охопив Роман Купчинський:

„Та це не згасло в нас і досі заняття,
Стрий присяга, купований кріс,
І забуте, Старе Закарпаття,
І сліди, це княжівських коліс..."

А ділось це все пропам'ятного дня 3-го вересня 1914 року!

Ів. Дубровський

УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ ПРОТЕСТУЮТЬ

С і д н е й с ь к и й щоденник „Дейлі Міррор", відомий в Австралії своїми неперевершеними фантастичними сензаціями. І саме тому він, — чи ненайпопулярніший серед інших щоденників, — користається широкою популярністю в австралійській вулиці, жадібної на сензації та різні скандальні історії з любовно-кримінальної тематики.

Вже неraз на сторінках „Дейлі Міррор" в розділі історичних нарисів були статті з історії України.

Характерно відмітити, що всі статті на ці теми мають напрямок: або любовно-авантюрницький, або описуються кісткі криваві події-оргії з XH. століття починаючи, і напиши днями кін кінчаючи. Причому все це подається, як історична правда з участю історичних осіб.

Так в минулому році була стаття про гетьмана України Івана Мазепу. Автор згаданої статті зробив з великого гетьмана звичайного авантюрника і Дон Жуана. Така ідея статті. А сама історична правда і історичні події лишилися в тіні хитро-мудро вигаданих автором а в а н т ю р н и ц ь к и х вчинків гетьмана.

Дещо пізніше з'явилася чергова „історична" стаття про Нестора Махна. Тут автор вже вхитрився з атаманчика-анархіста Махна зробити „українського національного героя", який боровся з С. Петлюрою лише тому, що останній ніби то влаштовував жахливі жидівські погроми на Україні. В статті про вбивство сталінського сатрапа Кірова в грудні 1935 р. автор ні одним словом не згадує про жахливий терор на Україні. Ніби автор нічого й не чув, що саме десятки тисяч цвіту української нації були розстріляні, а сотні тисяч заслані до концтаборів на повільну смерть.

Нарешті вершка досягнув „Дейлі Міррор" 11. липня ц. р. в черговій наклепницькій статті під заголовком: „Погрома, що втопила Україну в крові, знайшла розплату в Парижі".

Мова йде про нашого національного героя минулих визвольних змагань сл. п. С. В. Петлюру.

Стаття на цілу сторінку дрібного друку з трьома знимками: світлина С. Петлюри в мундурі головного отамана, знимка бувшого гетьмана П. Скоропадського з німецьким кайзером і нарешті знимка „визволителя" України — Будьонного.

В цій фальшивій невідомий автор окреслює все українське н а й б р у т а л ь н і ш и м и висловами, фальшом, з вигадкою н е і с н у ю ч и х імен учасників українських визвольних змагань, навіть В. Винниченка названо „Марк Винниченко". Ідея статті така: Головний Отаман С. Петлюра — ватажок розбещених банд, що систематично чинили жидівські погроми і грабували мирне українське населення.

Будьонний — визволитель України.

Шмуль Шварцбарт — герой, що помстився над С. Петлюрою за (вигадані автором) жидівські погроми, в часі яких ніби загинула вся родина Шварцбарта.

Для підкріплення точности „історичної правди" автор наклепу подає навіть числові дані: так в Проскурові було кинуто 220 жидівських дітей живими в казани з кип'ячою водою, а всього замордовано 50,000 жидів.

Коли Будьонний „звільнив" Україну, то С. Петлюра „втік до Польщі з 120 чоловіками, що ніби „лишилися йому вірними.

Наведеного вище вистачає, щоб припустити, що в Австралії наші вороги досить вміло уміють підсовувати „історичні" розвідки ласому на сензації „Дейлі Міррор". Чи розуміють редактори цього щоденника, чию роботу вони виконують — не беруся судити. Одно можна певно сказати, що московським червоним імперіялістам не треба мати свого часопису в Сіднеї; цю ролю виконує совісно „Дейлі Міррор", маючи, очевидно, досить наївних редакторів, бо сам часопис антикомуністичного напрямку.

Цієї писанини невідомого автора українці в Австралії вже не могли пропустити безкарно. Ображено наші національні почуття, зганьблено провідника визвольних змагань сл. п. С. Петлюру, все українське вояцтво і всю українську визвольну справу.

Вислови обурення і гострі протести почали надходити з найдальших закутків п'ятого континенту, де розселились українські емігранти.

Українська Скейтова Громада Нової Південної Валії очолила протестаційну акцію в порозумінні з Об'єднанням Українців в Австралії і українською пресою в Австралії, та іншими громадськими організаціями.

Була проведена відповідна підготовча праця, а 10 серпня було скликане масове віче українців, що мешкають в Сіднеї та околицях.

Та хтось встиг попрацювати, щоб віче зірвати.

Коли на визначену годину з'їхались українці навіть з найдальших околиць, то виявилось, що заля замкнута, а власник ключа невідомо де зник. Біля години часу витрачено на розшуки ключа, але без успіху. Тоді з дозволу майора того дистрикту і поліції віче вирішено відбути прямо на вулиці.

Характерно, що в тій залі вже неодноразово відбувались українські культурні імпрези і ніколи подібних інцидентів" не було. А на цей раз комусь залежало, щоб власник ключа зник безслідно, хоч заля була замовлена своєчасно і внесена плата наперед.

На мітингу, що затягнувся до початку вечірньої темряви, всі промовці одностайно домагалися рішучого протесту перед головним редактором „Дейлі Міррор" і вислання відповідних листів та схвалених резолюцій австралійським урядовим колам.

Тексти протесту і резолюції прийнято одноголосно. Крім цього кожен учасник віча підписав дві поштових листівки з надрукованим відповідним текстом в англійській мові на адресу „Дейлі Міррор" і міністра імміграції в Канґері.

З прикрістю треба відмітити на недотягнення цього віча, та ще в такій важливій загально-національній справі, як в даному разі. Та в цьому завинили самі українці. На жаль, на віче не з'явилося багато українців, що могли і мусіли бути. Така вже наша вдача. На віче не з'явилися навіть провідні особи деяких українських організацій і в більшості члени тих організацій теж були відсутні. І то не з'явилися лише тому, як пояснював авторові цих рядків один з прихильників тих організацій, що у проводі Української Громади стоять „Соціялісти", хоч в дійсності провід Громади складається з людей різних політичних напрямків.

Очевидно „Дейлі Міррор" замало ще сплюжив нашу національну честь, коли ще є люди, яких це не вражає.

Та не дивлячись на ці дрібні внутрішні „інциденти", українці в Австралії зайняли гідну поставу в обороні національних святощів.

НОВИЙ УСПІХ ВАЛЕНТИНИ ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ

Все частіше нам приходиться присмно констатувати про успішну пропаганду української справи нашими визначними мистцями. Неоціненну заслугу в цій ділянці зробили такі як Божик, Максимович і інші музики. В ділянці балетного мистецтва особливі симпатії і признання одержує наша пріма-балерина Валентина Переяславець. Дитячі вечорі учнів нашої Української Балетної школи в Ню Йорку, Ньюарку і Філадельфії перетворилися в незвичайний успіх молодих адептів і їхнього досвідченого педагога. За дуже короткий час в Америці українська пріма - балерина Валентина Переяславець зверне увагу визначних балетних проміненів Ню Йорку і цілої Америки. Її запрошують викладачем найбільших американських балетних шкіл. В місяці липні в Ню Йорку, в Статлер готелі відбулася всеамериканська конвенція викладачів балетних шкіл цілої Америки. Це була якраз двадцята річниця цієї красної Організації Кваліфікованих Балетних Педагогів. До Ню Йорку з'їхалися фахівці хореографії зі всіх стейтів Злучених Держав. Валентину Переяславець запрошують прийняти участь в праці конвенції. Більш того, — її запрошують дати показові лекції для 170 учасників конвенції. Лекція почалась при цілфінтій тишні. В. Переяславець для всіх ще добре знана. Два вправних жести, виморливий голос настороджують всіх. Всіх очі звернені на інструктора. Лекція закінчується бурхливими оплесками, Валентині Переяславець щиро вітають учасники конвенції. Український мистець здобув визнання фахової всеамериканської організації. Валентина Переяславець своїм блискучим талантом ще раз успішно спропагувала на американському форумі нашу рідну справу, бо вона, як зазначено в програмах конвенції, виступала як українська визначна пріма-балерина і свою участю в конвенції принесла честь рідному мистецтву.

Учасник Конвенції.

Напередодні шкільного року

(Докінчення зі стор. 2-гої)

нас. Ідемо дальше тією самою дорогою, яка завела нашу молодь у великій масі на національне бездоріжжя в минулому. Та нас заворожили маніфестації і висока політика і заступили нам поле зору на дальшу мету.

І тут мусить виступити чинно український учитель. Він мусить переконати громадянство, що так дальше бути не може. Що поняття національної політики куди ширше, як патріотичні маніфестації, як пропаганда, як магазинування мертвих предметів у музеях. Що виховання дитини дане природою не перестало бути виключною справою родини. Навпаки, воно є одною із першорядних ділянок у цілості організованої, національної політики.

Основна вимога успіху в праці кожної групи це її організаційний виступ. Розуміло це дуже добре учительство на рідних землях ,а доказом цього дві сильні станові організації — Взаємна Поміч і Учительська Громада, що в останніх часах злилися в одне тіло. Про їхню працю свідчать їхні культурні та матеріяльні надбання — видавництво журналів, шкільних підручників та книжок, науково-популярні виклади, відпочинкові оселі. На плечах учительства спочивала і друга шкільна організація, Рідна Школа, що вдержувала цілий ряд приватних шкіл, та виховала поважну кількість української молоді. Отже в змаганні за рідну школу, за виховання української дитини, все наше учительство може рахувати на успіх тоді, коли воно стане в рядах учительської організації. Одиночними виступами нікого не переконаємо, хоч би ми і розпинались. Але коли сотні шкільних працівників стане в рядах організації, тоді громадянство з їх голосом таки буде рахуватися. І тільки учительська організація може вплинути на зміну дотеперішньої політики в напрямі належного зрозуміння та активізування виховної справи. А коли це станеться, тоді відпаде найбільша перешкода на шляху до побудови рідної школи.

Отже наказом хвилі є створити відділи Учительської Громади скрізь, де тільки є хоч би жменька учителів, та зв'язатися з відділом міста Ню Йорк. На бажання багатьох братніх організацій, нюйоркський відділ перебирає на себе провід аж до остаточного оформлення організації в одну цілість.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Вп. Пане Редакторе!

Від деякого часу по всій українській пресі появляються численні замітки про „Вінницькі розкопки" в році 1943. В числі з 29. 8. 1952, в Свободі, заняв тісно справе п. Д. Соловей. Він вияснює недоцільність творення легенд про подію, яка мала місце недавно. Легенда творится тому, що бракує документальної праці про те діло в мові українській. Така праця є написана в мові німецькій тими чинниками, що переводили розкопки. Примірник такої праці є на американському континенті. Думаю, що в Німеччині можна б їх найти більше.

Та публікація точна під кожним оглядом і лише деще промовчує, бо публікація матеріялу була тоді не зовсім вигідною для німців.

Кромі того ще живі люди, які мали ближчий чи дальший зв'язок з розкопками. Я сам був перекладчиком комісії для дослідів Вінниці і брав участь у всіх працях комісії від початку до кінця. Був при розкопках, рахував трупи, розшифровував д о к у м е н т и найдені при трупах, досліджував документи, які були найдені в окремій могилі, був свідком і переводчиком допиту тих людей, що находили своїх рідних в могилах ітд. Знаю, що є на американському континенті ще один чоловік з Вінниці, який може знати деякі справи краще, як знаю їх я, бо він український активіст і мешканець міста Вінниці як за часів большевиків, так і за часів німецької окупації. Він міг би багато дечого розказати про Вінницю.

Я сам маю деякі матеріяли в чорновику. Лихо в тому, що нема змоги це видати книжкою, бо це коштує. А їх на американському континенті наймення, коли йде про таке видання, як про Вінницю і інші справи. Появилось вже дещо друком, але в тому стільки баламути, що виглядає, мов би автори писали ті книжки на підставі інформації агенції „ОВС" і ДВС". Буквами ОВС означувало в 1943 році таки у Вінниці, в часі розкопок різні сплетні, що їх пускали москалі в початковій стадії — цебто „Одна Баба сказала", а ДВС, то вже були вперті чутки — цебто „Дві Баби сказали".

Я звертався до різних установ в Канаді з проханням занятись виданням праці про Вінницю, але без конкретних вислідів і без якінебудь відповіді. Я писав про ту справу до українських установ в Америці і до поодиноких відомих людей, але без відповіді. Це ще була в часах, як я був в Европі. По приїзді до Канади мої прохання спіткала така сама доля, а позакулісово я чув, що це невигідно для американської чи канадійської політики, тому таку справу треба лишити. Навіть на засіданнях одної керівної установи в Канаді була декілька разів підношена справа видання книжки про Вінницю, але її промовчувано дальше вже навіть в році 1952, коли ясно було, що видання книжки про Вінницю не стрінеться з негативним осудом політичних чинників.

Мої матеріяли тепер в руках д-ра С. Витвицького, який взявся за ту справу в Америці. Чи з того щось вийде, це інша справа. Виглядає так, що ще багато води перетече в Міссісіпі, заки книжка зможе побачити денне світло і бодай дати конкретні матеріяли для якінебудь дослідчої комісії для тої справи.

Я дістав кілька днів тому пропозицію підготовити матеріяли для видання в мові німецькій в Німеччині. Мабуть доведеться вибрати той шлях, щоб таки справа пішла в хід і щоб бодай в німецькій мові вийшло щось, що принесло б для України користь.

Про книжку, що появилась вже в німецькій мові про Вінницю в часі війни, можу сказати, що дані в тій книжці правдиві, бо я сам був при виготовленні тих даних для книжки і при редагуванні цілого твору аж до часу, коли мене німці були арештували. Дані безпристрасні і об'єктивні, зроблені з німецькою точністю і жадної комісії не потрібно, щоб їх перевіряти чи виправляти. Коли йде про виправки, то тільки хиба в тексті, де місцями насвітлено справу дещо не так, як повинно бути, але ця справа була політична, а не фактичних цифрових даних.

Якщо думаєте, що тих кілька рядків принесуть деяку ясність в справу, можете їх друкувати в Свободі.

Зазначую, що в Українському Квартальнику була вже одна моя стаття про Вінницю в англійській мові. Рівнож було вже декілька статей на цю тему в різних українських газетах, зокрема в „Новому Шляху з Вінніпегу.

З українським привітом

М. Селешко.

„ВІД АДАМА ДО АТОМА"

Так називається цікава драма, яку приготовано, між іншими імпрезами, на великий з'їзд інженерів з цілого світу в Шікаго. В 25 кольорових образках, зі співами й танцями, зображує вона технічний поступ від Адама до атома.

Вистави відбуваються два рази денно, а в неділю 3 рази в розкішній театральній залі в Музеї Науки і Знання при 157 Лейк Шор Драйв в Шікаго. У з'їзді візьме участь понад 60 інженерських організацій і 30,000 інженерів. З'їзд відбудеться в Шікаго від 3 до 13 вересня б. р.

Звертається особливу увагу на дуже помислові й дуже цікаві вистави та демонстрування з різних ділянок техніки.

Не від речі було б і нашому громадянству оглянути ті вистави, а зокрема нашим інженерам і технікам.

Інж. Михайло Сміґох.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Жіночий Фестин.

Якщо в часі гарячого літа читали ми оголошення про пікніки молодих, старих, різних організацій і товариств, то під осінь приходить іншого роду пікнік, — а це Жіночий Фестин. Ця жіноча імпреза мабуть перша в нашій окрузі, якщо відрізнимо її від Жіночих Днів, яких на нашім терені з великим успіхом було два, — один в році 1937, другий в р. 1950. — Кількома наворотами читали ми в пресі, про участь українського жіноцтва в міжнародній жіночій виставці, яка відбудеться в днях від 1 до 8 листопада 1952 р. Щоб та виставка принесла українцям користь, а не шкоду, ми мусимо підготовити її як слід, а для цього потрібно праці і гроша. Крім заплати за будку, нам треба приготовити експонати, які є не тільки в Ню Йорку чи Филаделфії, але по цілій Америці. Крім того, кожна справа, щоб була успішною, мусить бути розголошена в пресі, радіо, летючками і т. п. Це все вимагає великого вкладу гроша.

Жіночий Виставовий Комітет, щоб придбати на цю ціль фонди, влаштовує Жіночий Фестин, який відбудеться 7-го вересня в „Мейпел Гров Пікнік Парк" при 46 Евні і 160 вул. у Флошінґ, Н. Й. Ціль цих рядків, — запросити наше громадянство до численної участі. На фестині буде багато несподіванок, як льоси, перегони в мішках, ворожка і колесо щастя. Чи не найцікавішою точкою буде виступ з промовою знаного нам всім Миколи Понеділка. До танцю приґравати буде музика п. Босого. Усі пости і при вступі, і при буфеті будуть заповнені жінками.

Маємо повну надію, що наше громадянство не омине нагоди, щоб — приїхати на жіночий фестин і тимсамим підсилити нашу участь в міжнародній виставці.

Жіночий Фестин, ця мабуть остання цього літа імпреза під голим небом. Тому наш комітет запрошує на цю імпрезу все наше громадянство зблизька і здалека, а жіноцтво зокрема.

Марія Демидчук.

Найставн, Па.

Американсько - українське життя.

Найставн під сучасну пору заслуговує на деяку увагу.

Минулого року тут закуплено й заложено укр. греко-катол. церкву, якою управляє о. декан Василь Головінський, який найбільше причинився до так великого діла.

На початку цього року тут зорганізовано К у л ь т у р н о-Освітний Гурток, що являє собою коаліцію всіх діючих тут американсько-українських установ. Завданням „Гуртка" є познайомити громадян Найставну з українською культурою, тож гурток організує різні відчити, свята й у той спосіб реалізує свої пляни. Головою згаданого Культурно - Освітного Гуртка є інж. хемії Совяк, бувший учасник визвольних змагань та відомий громадський діяч.

16 липня 1952, управа 105 відділу УНС зорганізувала тут музичну школу, при чому слід згадати, що того дня відбулися уже перші лекції. Управу згаданої школи віддано відомій українській піяністці Наталії Котович, учениці Василя Барвінського, опісля М'юнцера а відтак Ноймілера, професора високої музичної школи в Зальцбурґу (Австрія), „Моцартеум", яку вона закінчила у 1948 р. Про неї з'являються дуже часто гарні рецензії в нашій та чужій пресах, а це дає запевнення про успіх нової інституції УНС в Найставні, бо учні дописали.

Слід звернути особливу увагу, що учні, які є, або які впишуться в члени УНС, будуть мати 20% знижки від усіх оплат.

Наталія Котович

Дуже відрадним явищем є активізація тут роджених, навіть з третього покоління, які у більшості гуртуються у таких організаціях як: Американсько-українські Ветерани, Американсько-українські Дівчата в Найставні, український Народний Союз та при церковному хорі. Поважна кількість є зорганізована пасивно при Українськім Народнім Домі в Найставні, яку очолює талановитий, тут роджений адвокат Михайло Дудун.

К. С.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові

Ліґа перебрала ініціятиву для об'єднання Української Молоді

(Закінчення)

Комісії Осип Гурський, як теж екзекутивний директор Ліґи Михайло Вічорек та спортовий керівник Володимир Губчик. Із звітів виходило, що Ліґа, яка тепер нараховує 65 молодняцьких організацій і клюбів, досягнула впродовж року низку нових організаційних та інших успіхів у своїй багато бічній діяльности. Зокрема великим успіхом треба вважати люксусове видання книжки „Юкрейнієн Артс", яку вперше показано на конвенції. Всі звіти прийнято після короткої дискусії. Під час звітів виголошено або відчитано низку привітань, від інших організацій, зокрема від СУМА, пласту і студентів. Особисто вітали Ліґу представники УНСоюзу п. Герман та УРСоюзу п. Попіль.

Проблема єдности молоді — головний предмет нарад

„Об'єднані встоїмось" — це — як згадано — було гаслом конвенції Ліґи і на цю тему відбулися головні дебати. Дискусію започаткував координатор дебат Йосип Лисогір, з'ясовуючи загальні напрямні і тенденції для об'єднання всіх організацій молоді на терені американськочо континенту та про потребу, причини і цілі координації їхньої праці. Головними референтами були: проф. Павло Юзик від ФедераціїУкраїнської Молоді Канади, Ґеновефа Жеребняк від Ліґи та п. Стойко від СУМА. Головні напрямні їхніх доповідей зводились до таких тез: Існувало багато об'єктивних причин, чому на американському терені повстала більше організацій молоді, між якими є три головні групи: молодь народжена в Америці, канадійсько-українська молодь, яка прибула з Европи. Різні місця народження, різне виховання та різні традиції, як теж мовні труднощі були причиною, що призвели до створення кількох організацій молоді. Сьогодні ці різниці і труднощі затираються, натомість спільні завдання і обов'язки тої молоді всіх походжень і традицій, виховання і світоглядів вимагають щонайменше порозуміння і координації всіх молодечих організацій на американському континенті. Звичайно, треба рахуватись з цілою низкою труднощів в цих змаганнях до координації, але Ліґа повинна перебрати в цій справі ініціятиву. Практично ту координацію можна перевести в такий спосіб: Ліґа на теперішній конвенції вирішить створити відповідний тимчасовий координаційний Комітет або Раду, до якої входили б представники всіх існуючих організацій української молоді Америки і Канади. Цей Комітет чи Рада перевірить всі практичні можливості координації всіх молодечих організацій, приготовить відповідний проєкт статуту і після затвердження його поодинокими організаціями, скличе все-американський Конґрес української молоді, на якому ці справи були б остаточно полагоджені. Ці пропозиції дістали однодушну підтримку з боку численних дискутантів і їх включено в резолюції конвенції, що тим самим зобов'язує нову Управу Ліґи перевести їх в життя.

Серед учасників Конвенції існує переконання, що ця постанова, після повної консолідації українського громадського життя на терені ЗДА в УКК та в ПАУК у всеамериканському маштабі, становитиме історичний зворотний пункт в житті молодої української генерації в Новому Світі.

Інші проблеми

Крім цього головного завдання — заходів для спільности дії організацій української молоді, яке підкреслили в своїх привітаннях теж европейські організації української молоді, зокрема ЦЕСУС та Т-во Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського — Конвенція Ліґи розглянула низку інших важливих питань і завдань організаційного, культурного, спортового та загально-громадського порядку. Окрему увагу віддано справі якнайбільшого поширення книги „Юкрейнієн Артс", до видання якої причинився теж УНСоюз дотацією 500 долярів. Конвенція кількома наворотами та в різній формі висловила своє признання і вдячність трьом своїм членам: Ользі Дмитрів, Ярославі Сурмач та Анні Міц, зусилям, трудам і старанням яких ця книга появилась. Під час нарад звернено увагу на потребу більшої участи молоді в загально-громадському житті та на активнішу підтримку УККомітету в його зусиллях допомогти українській визвольній справі, що й висловлено в окремій резолюції. Після вибору нової Управи Ліґи, конвенцію закінчено в понеділок пополудні відспіванням американського, канадійського та українського національних гимнів.

Сама конвенція, як теж поодинокі імпрези, що відбулися в її рямках, мали широкий відгомін в місцевій американській пресі, при чому окрему увагу звернено на величезні культурні надбання українського народу та на його героїчну боротьбу за волю проти комуно-російського імперіялізму. Нову управу очолює Василь Мураль з Клівленду.

Губернатор Лоші заповідає перемогу української правди

(Закінчення)

інців — УКК, висловлюючи рівночасно признання для Ліґи за її дотеперішню підтримку та співпрацю. Його думки про УКК та його цілі і працю стверджували слова губернатора Лоші про важливість поширювання правди про Україну. УКК — говорив проф. Добрянський — це американська організація з власною філософією та окремим заінтересуванням українськими проблемами. Виходячи із чисто американських принципів та інтересів, УКК докладає всіх зусиль для популяризації в Америці справи визволення України та інших поневолених народів, бо це єдине може ґарантувати волю та мир в Америці і в цілому світі. Свою акцію УКК веде різноманітними засобами і методами, зокрема своїми публікаціями та особистими інтервенціями. Без страху перебільшити досягнення УКК в цій праці, можна сміло твердити, що праця УКК сьогодні вже помітна не тільки серед американського суспільства, але й в офіціяльних колах. Справа визволення України, у великій мірі завдяки УКК, має сьогодні вже багато активних приятелів теж серед офіціяльних американських кол. Наводячи низку конкретних прикладів, проф. Добрянський окремо згадав про книжку проф. Смаль-Стоцького про національностеве питання в Совєтському Союзі та передав один примірник тої книжки в подарунку губернаторові Лоші. Запрошенням молоді до ще тіснішої та активнішої співпраці з УКК проф. Добрянський закінчив свою промову.

Д. Галичин: У. Н. Союз в авангарді поширювання правди про Україну.

Голова Українського Народного Союзу, Дмитро Галичин, завершив виступи на бенкеті короткою згадкою про ці благородні наслідки, які має акція познайомлювання американської опінії з уркаїнською правдою та про піонерську працю У. Н. Союзу в тій ділянці. Є різні способи поборювати ту велику небезпеку, яка загрожує сьогодні Америці та цілому вільному світові з боку того самого комуно - російського імперіялізму, який вже поневолив Україну та інші вільні колись народи. Але найбільш відповідним та найуспішнішим способом виправдались досі видавництва, зокрема видання відповідних книжок. І в цій праці Український Народний Союз стоїть на першому місці, видавши своїм старанням і своїми засобами в останньому десятиріччі вісім високовартісних кних англійською мовою про Україну. Ми нераз вважаємо за велике досягнення — продовжував промовець — коли хтось згадає про Україну, покликуючись на статтю в одному з наших журналів чи газет. Яке ж тоді значення і на яку оцінку заслуговує така подія, яка трапилась після видачі У. Н. Союзом наприклад книги проф. Кларенса Меннінґа „Україна XX. сторіччя", про яку нараз заговорили великі десятки журналів і часописів в цілуй Америці, включно з найбільшим і найбільш авторитетним виданням в роді Н. И. Таймсу. Таким чином мільйони читачів тих часописів мали нагоду довідатись про долю поневоленого Москвою 45-мільйонового українського народу та його героїчну визвольну боротьбу за волю на всіх ділянках, символом якої є сьогодні Українська Повстанська Армія. Ліґа Молоді своїм новим виданням книги про Українське Мистецтво дала доказ, що вона розуміє вагу поширювання правди про Україну у вільному світі й можна сподіватись, що вона на тому шляху не зупиниться ва даватими й свій вартісний вклад в ту велику справу, якою є справа визволення українського народу — закінчив свій виступ п. Д. Галичин.

На ці самі проблеми звертали увагу теж ще деякі інші п р и н а г і д н і промовці, включно з редактором „Клівленд Пресс".

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 13-ти мільйонового майна організації!

ТАРЗАН, ч. 2906. Подвійний хрест.

Тиняючись по прикритих ніччю вулицях, слонова патруля тепер зближалася до палацу.

„Так!", іронічно примічала Мераля. „Ці два, що думали втікти від мене! Яку кару ти пропонуєш для них, Вонґ Таю?"

„Вонґ!", роздратовано закричав О'Рорке. „Ти жовтий зраднику!" Легко уникаючи невиразної атаки О'Рорке, Вонґ шмагнув своєю випростованою рукою вниз у гострому приголомшливому ударі по шиї айриша.